

ШЫН

СЭКП-нің Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң органы

1925 чылда
үндүлүттүнген
1962 ч.
ДЕКАБРЬ
8
СУББОТА
№ 288 (5385).
Өртөө 2 көп.

ЧЫЛ ОНААЛГАЗЫН ХУСАА ВЕТИНДЕ КҮҮСЕТКИЛЭЭН

СВЕРДЛОВСК. (СЗТА). Уралда бир дугаар коммунист куш-адыл бугурулган — Свердловскте медицина хереселдеринин заводунун коллектив — 1962 чылдын программасын дооркан.

УХТА. (СЗТА). Ухтаның нефть болбаазырады заводунун коммунист куш-адыл коллектив декабрының 2-де-ле чаз чылдын онаалгазын бугуруп эгелээн.

Сөөлгү кий чылдарнын дургунда аңаа куш-адыл бугуруучуу 30 хуу бедээн.

АСТРАХАНЬ. (СЗТА). Астрахань областың балыкчылары балык тударының чыл планын хуусаа бетинде күүсеткилээн. Амгы үед чыл планын аңар 75 муң центнер балыкты чуртка бээр деп хуулаагыны күүсеткен дээш апар аңылдап турар.

ВИЛЬНЮС. (СЗТА). Литваным флотилиязының балыкчылары алдарлы-биле аңылдаан: балык тударының чыл планын апар ай бууңгаар күүсеткен. 1961 чылга бодарга, декабрь 1-ге чедер 340 муң центнер хей балыкты туткан.

СЭКП-ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУНУҢ ШИИТПИРЛЕРИ — БИСТИҢ ДАЙЫНЧЫ ПРОГРАММАВЫС

Партияның Тыва область комитетинин IV пленуму

СЭКП-ниң Тыва обкомунун IV пленуму декабрь 6-да болган. СЭКП ТК-ның ноябрь Пленумун ажалымын түндүктерин болгаш областын партия организациязынын сорулгаларын пленумга чугаалажып көргөн. Бо талашы-биле илеткеди СЭКП ТК-ның кежигүчүгүн катта-дат, партия обкомунун бирги секретары эш С. М. Тома кылган.

— Ноябрь Пленум бистин партияны төгүзүп шыгарган чирин ээлээр — деп, эш Тома чугаалаа. Бистин партияны чон-биле үзүбес харылаадын, уду-тулган ленинч принциптеринге Топ Комитеттиң болгаш оң Президиумун шыңгылаш Пленумга хуу-лап алган шиптирлер база каттап тодарай көргүскөн. Пленумун шиптирлери бистин чуртувуска коммунизмин тилелгези дээш де-миселге совет кижилери чаз күш-биле сору киирип турар.

Удус ажал-агынын бүтү-ле адырларын удурун экижидер та-лазы-биле эш Н. С. Хрущевтин илет-келинде болгаш Пленумун докта-лаш идиң үндүргөн сорулгаларын төгүтүп ужу-дугаазын дугайын шыңгылаш чугаалажып, оң сорулгаларын амыдырачы эргежок чу-гуаазын бистин республиканын тодарай чактегирин көргүскөн.

Удус ажал-агынын хөгжүдүрүн чеди чыл планын оннаалгаларын Тыва АССР-де багыт эвес күүседир турар. 1959—1962 чылдарын дур-гуула улетпур продукциянын не-мелде өздүдүрүп чургайлар та-лазы-биле 64 хууун орунга 70-ден эвөөш эвес хуу болган. До-ктаа-тынган оннаалгадан арттыкка улетпур продукциянын 4,9 млн. рубльге, он иштинде электрэнергияны 27,6 млн. киловатт-шакты, хомур тапты 162 муң тоннаны, хам болгаш калы-мдыкты 23 муң эвөөш, дара-ныкта кылдырган 652 муң рубльге бугурун турар. Улетпур продукциянын пландан арттыкка элөөн хей санынын бугурун ун-дуген, куш-ажалдын бугуручулугун талашы-биле план база-ла ажыр күү-сеттинген.

Иңчаз-даа оң-биле чергелеш-тир республиканын улетпурун ажалында, ылаңгыч тутууда улу-г чептер бар. Элээн хей кылыңгар талашы-биле чеди чыл планын дурт чылдарынын оннаалгалары куу-

саттинген. Чамдык бугурулгалар (Туранын, Шуурмактын райлетпур комбинаттары, Кызылдың шиво заво-ду, Улут-Хеминиң мях улетпур ажалы-агыны, автокөчүлгү заводу) нинти продукция талашы-биле он айларын планын күүсеткен, ыңчаар-га чамдык бугурулгалар оннаалгаларын доктааттырган ассортиментте ай бүрүзүлде күүсетпей турар-лар.

Куш-ажалдын бугуручулугун ка-деринын, чаз техниканы болгаш технологияны шыңгылаш алырнын талашы-биле ажалды чурт улетпур-тун бугурулгаларында кошкак чору-луп, станок деришкенин болгаш механизмин багыт ажаллап турар. Чижээ, суг алыр чартык ав-томатты алгы заводунда ам-даа ажаллап киирбөөн. Иди иштин удуурун болгаш үнү быжар ста-нок анза-ла турар, хоорайнын улетпур комбинатында хей-хей ста-нок болуп дараанын база маша-ларын аңаа турар. Эл-сүт бол-гаш аш-чөм улетпурун алаан хей бугурулгаларында бедир бугуручу-луг дериштелер (эшт комбинатында — мал ээдин оонактай дилерине хер-гелээр хирээ, көжүрүп чуртуп эшт пунктту, кыш куйгалар мачина, манчы кылыр автомат; шиво за-водунда — херинги быжар херес-селер; хоорайнын сүт заводунда — аминаттык соодукчу, тзе кудар бол-гаш аскай дугаар машина) ажал-гаш аскай дугаар машина бугу-ручулугу эвес ажаллап турарын ажал-агынын республиканын мях ажал-агында база бар. Ол болза Улут-Хеминиң мях улетпур ажал-агыны 10 муң кубометр мях ма-териалдарын удуш ажал-агынынга че-дир бербазынын чылдагаанынын бирээс болуп турар.

Бистин бүтү-ле бугурулгалары-биле болгаш тудуларынга куш-ажалды оннаалгаларында болгаш оң бугуручулугун кадериинде чеп-терин дуртук чок кылырнын эргежок чугаазынын дугайында ай-тырны илеткечи онза шыңгыла-биле тургускан. Ам бирок заводун куш-ажалдын бугуручулугу дедиңи куду болуп турар. Түдүс бугуру-лгалары (Туранын болгаш Чадаа-нын улетпур комбинаттарында, Тыва

даг-дугу тудурун эргелелинде, Эл-сегириниң шакта эргелелинде, ажал-гаш ажалын алаан куш-ажалдын бугуручулугун өздүдүрүп мурнап турар. Чурт болгаш аш-чөм улет-пурун алаан хей бугурулгаларында. Даг-руда комбинатында про-дукциян бот-үнесин улагаттырар чо-рукту бугуруп турар.

Бистин туду организациязыны-выстын ажал-чорудулууда хей-хей улуг чептер бар болуп турар. Олар ажаллап киирер тудулар талашы-биле оннаалгаларын күүс-етпей турарлар. Туду-өптеге, чагы ажалдарынын, чурталга черлерин ажаллап киирерин планнарын удуш турарлар. Ол чоруктун кол чылдагааны болза кижилер-биле по-литикти болгаш организацизын ажал-агы организациязынын, ажал-агы удуручуларын талашында чеп-тер тургусканын, куш-ажалды багыт организацизын, тудуларын мате-риалдар-биле ажаллап киирерин улетпур-техниканы хергелелерин түрмөктөп чактынаан, ажаллап киирер тудуларга күштерин мөчөө-дө, планын күүсүдир дээш чогуу-ру чукрула-биле ажаллап киирерин бугуру. Моон-биле холбайш эш То-ма Тыва туду трезиниң партияны болгаш оң секретары эш Емелья-нцев, трезиниң удуручулары эштер Тестероскийн болгаш Трещенко-ну, Тыва даг-дугу тудурун эргелели-нин начальниги эш Выховтук бол-гаш тудурун партиякомуну секретары эш Чеушенин шүтүмчүлээн. Бистин төлөвилер кылган турар орга-низациязыныстын, республиканын Күрпаланын, архитектура болгаш туду хергелелин талашы-биле эргелелин ажалын илеткечи шыңгы-шүтүмчүлүдү кылган. Ол черлер төлөвилелер болгаш планнарга чактырлары кылган, техниктиң негелелерин болгаш төлөвилелер-нин каржы хажымшыкынары-биле, тудуларын ажалында урей кылыр чоруктар-биле аштеп тур-рарлар.

Удус ажал-агы планнарын күү-седирин болгаш ажалы чонна-рын материалын чактыч амыды-рачы экижидерин чедиңиңиң олардан дыка хейүнде хажымшак бугурулгаларын, транспортун, кому-нал ажал-агынын ажал-чоруду-лууда улуг тураларын болгаш ажаллап киирерин чүдүлдерин илеткечи илеткен. Бистин тран-спортчарыны чүдүр сөөртүрү-нү талашы-биле оннаалгаларын багыт эвес күүсеткен, техникти бедир чоруктун коэффициенти ам-даа куду болуп турар (чамдык автокөчүл-гүлүргө оңу чедир күүсеткен: Хоу-Аксинин автокөчүлгү-агыныга — 23,6 хууга, Кызыл-Мажалдыктыны-га — 12 хууга, Чадаана АТК-зынга — 14 хууга чедир күүсеткен). Авто-машинанын аңаа турар чоруу ам-даа улуг, техникти хажымшак-ганын тодарай графиктери чок бо-луп турар. Чолаачыларын болгаш септечилерин ортуунга кижиле-лиге ажалы элөөн хей ажаллап киирерин куду деңгелде туруп турар. Электростанцияларын, чунар бажымнарын, парикмахерскаларын, чогулгалы ажалдарын чедиңи албай, ажалы чоннарын комму-нал хергелелерин багыт хандырып турар. Коммунал ажал-агы минис-терствоун (министр эш Гущин) онза шыңгыла-биле шүтүмчүлэе чо-гуур.

Республикада улетпур, тудурун болгаш транспортту удуру талашы-биле улуг чептерин кол чыл-дагаанынын бирээс болза партия обкомунун бирозуку, хооромунун болгаш райкомнарын, удуру совет органынын ажалын стилинде кампанын болгаш бут-хаалар чо-рук болуп турарын илеткечи де-мелген. Бистин республика куду ажал-агынын чамдык адырларында, тараа бугурунган болгаш белетке-ринге, дуктун болгаш сүтүн күртө планнарын күүсүдүргө эш түндө-лөс чедиңи алган. Бо бүгү болза республиканын партия, профинел болгаш комсомол организациязы-биле киделелер кижилерин-биле кылган. Удус ажал-агынын болгаш куш-ага туртуушкуну оон эске адырларына удурулаага ыдык күженишкенин турбаан, ол адырлар чамдык партия обкомуну бирозуку болгаш республиканы Министрлер Чөвүлелин, аң кыш-кай район организациязынын чы-чөөнгейинде дашкаар турган. И-дык практиканы утуулаагыч, улет-пур болгаш тудурун улам то-дугурун хандырычы СЭКП ТК-ның ноябрь Пленуму кытырып турар.

Бистин республиканын колхозчу-лары, совхозтар ажалчыныр бол-гаш бугу ажалчы чоннарын хонуу-лаа болгаш мал ажалыннын формаларына төлөтпүт база улуг күжениш-кенин ажаллап деп эш Тома ооп ылай демделген. Тараа, эшт, сүт болгаш эске-даа продуктулар бугу-дурин база куруңгө садарын ка-дериин талашы-биле оларын күүс-ажалы СЭКП ТК-ның болгаш СССР-нин Министрлер Чөвүлелин чедир-чеге улетпур. Оон-биле кады чер ажалын болгаш мал ажалын саймалар талашы-биле улуг чептерин уду-рулаа болуусуа улам улуг түндө-лөс чедиңи чедип ап болур турган ийик бис.

Тараа ажалында куду ажал-агы куш-агадарын аргы эстү-ренин мураларын тартиптерин негелелер дээш шүдүргү демисел чорудары, хоу ажалдарыннын шы-вары дээш контроль ажалчыныр, мураларын куш-ажалыннын эки-улетпур-чизон болгаш трезиниң че-диршкенин ажаллаары база негелелерин эргежок чугула. Дүжүт талашы-биле чедиңи чок болган ба-гуу чүдүдериң ажал-бойдуштун та-арымча чок байлаарын чаз ка-рыкка бедир ажаллап киирерин бистин талашы-биле бир дөй байлаары ту-руп турар ажал-агыларын ажал-агынын түндөлөс илеткечи кырыскан. Чен-Хемик районун «Болшевик» колхозу 1962 чылда тараа куш-агадарыннын бир текта-рында 15 центнер, азы 1953 чылда идиң дүжүдүрүп барык-ла 3 каттап хей дүжүтүп ап турар, оон-ла рай-онун СЭКП-нин АТК сөздүн аттыг колхозу бир тектаарын чеге 8,6 центнер тарааны алган. Херектиң ужуру чүдө? «Болшевик» кол-хозу трезиниң сөөртүгү, мидиң улетпур чажымшыктын шыңгылаа-рында, тарылмаларын ажалчы-нын аразы-биле илгирешкенин чо-рукту турар. А комбанын колхоз агротехнианын шылажыр арга чо-гуулаа хажымшак турар болгаш хо-орайнын ботталыры калган, мичан-гаш дүжүт ажал ажалчынырнын үзөндө ол ажал-агы хей тарааны чидирген. Мичангаш херектин ужу-ру болза агаар-бодушта эвес, ка-рын субъективта чылдагаанарда, агротехнианын болгаш механизаци-зынын чедиңи болуп турар.

Кедир чыдын дүжүт дээш шу-дургу демисел чорудар херек. Эш Н. С. Хрущев СЭКП ТК-ның Президиумга бодурун бажинге чер ажалыннын бугу ажал-агынын олче кытырган. Идиң турбузе бисте дыка хей ажал-агыларда ол дээш бугуру демисел чорутууны турар. Республика нинти-биле хер-гелетинге чогуур трезиниң 99 хууун уруп алган. Мыңаарга оларын чүдө 60 хууун арылаан болгаш чажым тарымынын шыла-рынын талашы-биле 68,3 хууун хынап көргөн. Хемик эвөөш санын өдөк хонуларже удурун тектүгөн. Колхозтарын болгаш совхозтарын чамдык удуручуларын техниканы ажал-агыны эвес бугу-биле көрүп, оңу багыт кагалал, тоймактар, «Межегей» совхозтарга, Танду рай-онунун «Совет Россия», Кызыл рай-онунун «Коммунизм орук» болгаш Чөөн-Хемик районун СЭКП XIII сөздүн аттыг колхозтарына илет-кечтинген. Дыка хей ажал-агылар куду ажал-агы техниканын сеп-телгенине амга чедир эгелеп кир-бөөн. «Найраал» совхоз 30 трактор септөөр планын тургаш чүдө чагы-гыс тракторун болгаш 5 адызын септөөн. Ол ажал «Төдү» болгаш «Барык» совхозтарда база куу тем-пик чорутууну турар.

Оон соода илеткечи республи-када мал ажалыннын байдалын дугайып, ажал-агынын ол чад-рында чептер болгаш кууларын дугайын чугаалаан. Маддык баш санын эстүренин болгаш оң продукциянын бугуруннын темпел-ри чеди чыл планынын оннаалга-рында дыка жоюлуп турар. 218 муң баш мал, оон иштинде 214 муң баш хойлар чеди чыл планын чептей турарын, а бо чылдын план-ыг оннаалгаларын күүсүдүргө 100 муң баш мал чептей турарын илет-кечи демделген. «Тилдеге», «Вик», «Межегей», «Барык», «Төдү», «Шекээр» болгаш «Улут-Хем» совхозтарда, Улут-Хем болгаш Барык-Хемик районнарын колхоз-тарында нинтини мал ажалын хог-жүдүр талашы-биле онза берге байла-п тургустуган. Мал ажалыннын про-дуктуулуун талашы-биле республи-ка чеди чылдын оннаалгаларында

база хондул турар. Маддык аду-п хонду болгаш кызыраа чорутуудан хей чидирилер бугурулуп турар. Колхозтарын болгаш совхозтарын ажал-агы организациязынын ды-ка хей удуручулары мал ажалын хөгжүдүрүн эстүренин мал ажалын халбактанын үргүлүп турган, эр-темин болгаш мураларын дүжүл-ганын чедиңиңиңиң негелелерин талашы-биле бисте чорутууну турар хөмчөлөр чамдык чүдө лозуп ок-тап, кийгыры салыр хевирлел бо-луп турар, ыңчанга чогуур түн-дөдөр бербес бидиндир.

Оон ылай мал кажаларын туду-ры, зооветеринарлыг ажал, мадык хемчирелер болгаш суггарылаа-мышак ыдык чугула айтырмалары эш Тома доктаган. Мал ажалын хон-буке удурурун эргежок чугулаан, мадык баш санын эстүренин, оон продуктуулуу бе-диринин болгаш бистин социали-стик хуулаагеринин социализм-дин салым-чодун шиптирлер турар хойжулар, кадарчылар, салычлар дугайында улуг кичөөгөй салырын ол айткан.

План болгаш төлөвилер органи-зацизынын чедиңи илеткечи шыңгыш шүтүмчүлүдү кылган. Бистин республиканын куруланы (дур-галы эш Томлин) боттут аргаларын болгаш материал-техникти ханды-рылаан барылаагыч, талашы-биле смета документациян чокка планнары ажаллап кылган, ол план-нарын күүсүдүргө кошкак кон-троль база организациа турар. Бистин төлөвилер ажаллап киир-ганын төлөвилелерин чогалдып кы-лырда улуг чажымшак кылып тур-рар. Оларын 1962 чылда эксперт-чөвүлөгө көрү-биле киирип негел-30 төлөвилелерден чүдө 6 тө-лөвиле чүдөр болган, 9 төлөвиле улуг экилдерин болгаш, а 15 тө-лөвиле холутуунган болгаш катан кылыр-биле дедир эгиттинген.

Ленинч айтмышкынарга үндө-илеш партия, куруе болгаш хей-нинти контроль кустелдеринге база саймаларына хандырычы СЭКП ТК-ның Пленуму улуг кичөөгөй салган. Оон-биле холбайш бисте улушчу контроль улам калбак тургустуган турары, оорларын, тоаңчыларын, урей кылыңгарын хей бугу-биле үер, кирер чегер-лүй халдыган турар онза чүдүр-гү.

СЭКП ТК-ның Президиуму, пар-тиянын АТК сөздүн шиптирлери удурун хуулаа болдурбаан, эш Н. С. Хрущевтин инициатива-биле улуш ажал-агынын партияны удурулганы экижидер дугайында, партиянын болгаш чазактык шип-тирлерин күүсүдүргө партияны куруе контроль организациа дугайында санаалда Топ Комитеттин ноябрь Пленумга чугаалажып кө-рү-биле кирген. Н. С. Хрущевтин илеткелинде болгаш Пленумун док-таалымда партиянын болгаш совет эрге-чажымшак органынын бугу чуртуу-даа, чер-чеге-даа структу-раларын чаз бугурун системалы-кылырлаттыган. Ол болза комму-низм тургузушкунун калбарты-ры.

Пленумга саналдардан

Пленумга СЭКП Кызыл хоорому-нун бирги секретары эш П. Киселев бир дугаарында санал берген. СЭКП ТК-ның ноябрь Пленумунга чуга-алажып киирип айттыг болза улуш ажал-агынын бугу адырларын удуру талашы-биле партиянын чүдө-үзүнде онза черин эелеп турар. Кы-зыл хоорайнын коммунисттер бол-гаш бугу чонун партия Топ Коми-тетин Пленумун шиптирлерин идиң өөрүшү-биле хуулаа ап, политикти болгаш куш-ажалчы улуг кадуулукула турар турар-лар. Пленумун материалын партия өөредилгенин четиңилеринде өө-ренип, чер-чеге номчулгаларын, ак-цияларын, илеткечтерин организа-тап турар деп ол чугаалаан.

Кызыл хоорайнын бугурулгалары чыл планын бугурулууда хаш демиселги турар. Байлаады ап көө-рөш планна ажал 700 муң рубль-де улуш продукцияны бугурун. Идиң-де-лаа ажал-агынын кылың-бир кампаны ажалдарыннын үзөндө бисте чангыс талашар мезид улуш ажал-агынын эске алырныга багыт саларын чедире бээр. Чижээ, дүжүт ажал ажалчынырны куш-ага туртуушкуну амыла-лаа бугу күшү олче көрүдүргөш улет-

нын сорулгаларына улам-на долу дүжүтүр.

Улетпур бот-дедизин улуг эвес черин эелеп партия болгаш бистин республикага партия болгаш совет органынын организацизын хевирле-ринге үндөс эскерилгелер болгаш, партиянын чангыс ай областы, ко-митет болгаш оң бугуру, а о-мичан Министрлер Чөвүлели хевир-артар. Улетпур, тудурун, куду ажал-агынын болгаш улуш ажал-агынын эске-даа адырларын ба-за куш-агадарын амы турар турар деңгелдир байлаады бистин ре-спубликанын чангыс ай партия бол-гаш органын оларже эргежок чугула кичөөгөй салырын хандырып шы-даар. Ам чүдө ажалла кампанын-жиз болгаш бугу-хаалар чоруктары, чамдык кижилерин нинти кийги-рылал салыр болгаш харысалга чок чоруктары соксдыр херек. Бай-ыраадыг шуугаазынын ажалы со-ксадарын, дээшдыганын ажалы хер-гелээр хуулаа харысалганы бедирин, оннаалгаларын болгаш дээшдыганын улам-на ылаңгыч-биле күүсүдирин коммунист бугурулган, удуручу бургузун СЭКП ТК-ның ноябрь Пленуму негеп турар.

Республикада куду ажал-агынын удурун СЭКП ТК-ның март Пленумун сөөдүнде тургузулаан кол-хоз-совхозтарын денисээр ажал-агы иди бугурулаа эргелелерин ам-узе ботталдырып турар. Колхоз-тарын болгаш совхозтарын денисээр талашы-биле тарымын барыла-лаа, база ажал-агыларын опера-тивте удурун хандырыла оон-биле холбайш тыткан хаш турар негелелер барылаады бисте-де колхоз-совхоз бугурулганын Тес-Хем эргелелин негеп тургузур, оон кавызында Тес-Хем, Овөр бол-ган Эриин районнары база Кал-Хем районун «Тере-Хал» колхозун кии-рер. Колхоз-совхоз бугурулганын Кызыл эргелелин Бай-Халке көжү-рер болгаш ону Тандынни эргелели деп адырын көрүп турар. Эриин бол-ган Тес-Хем районнары база «Те-ре-Хал» колхозу чангыс Тес-Хем район кылдыр каттыштырган, а Бай-Тайга району Барыш-Хемик рай-он-биле каттыштырган, ону Бай-Тайга-Хемик район деп адыр. И-диң чамда Барыш-Хемик район 1941 чылда Бай-Тайганын бугу сумалары аңаа кийри турарын эрг кызыла-рында кирер. Эриин болгаш Тес-Хем районнар 1941 чылга чедир база-ла чангыс район турган болгаш. Ба-жана Тыва көшкүн болгаш хуу ажал-агынын, куш-ага турар амыды-рал денил куду турал районнары үтүмкөзгөй чөптүгү турган. Ам уде-кажан районнарын бугу ажал-агынын чегелеринде, совхозтарда төптүгүлгө, а оларын аразында харылаа аажок экижиде, партия болгаш совет органынын дыка хей эрге-чүдүлгелерин хей-нинтиге кам-чылып берип болур хире кылыр хей-жилер ыдык бедир денилче эзе бергенде, үтүмкө районнарын тур-рар чугула эвес аларган. Ол дээр-ге Мөңгүн-Тайга, Тере-Хал, Чаа-Хал болгаш Сүт-Хал районнарын дүжү-ренинде, ол районнары эде орга-

низастан сөөдүнде ол ажал-агылар-нын ажал-херектери баксыраа-нында, а оларын удуручуларын куду Советтер, партия, профинел болгаш комсомол организациалары кижилерге, бугурулгелге улам чоот-шулаагында, оларын эки удуруту турар аларындан кастуу турар.

ТК-ның ноябрь Пленумун док-таалы-биле дүштүр бугурулаа эрге-лелерин чангыс СЭКП обкомун парторгатын оон-биле ажал партия комитеттеринин бирги секре-тарларына сонгурун, эске секре-тарлары парторгату бирги ораал-чымы болгаш ораалчылар деп адырын көрүп турар. Райкуком-нарын мурнуку составын хевир ар-тар. Ажалды экижидер болгаш оларын авторитетте көдүр сорула-га-биле куду Советтерин улам бы-жылгаар турар.

«Тыва кобальт» болгаш «Тыва даг-дугу» комбинаттарда партия организациалары партия эге органи-зациалары эргелит хевир артар, чүдө дээрге райком эргелит парторган тургустур дээр ажалын чангыс ам-даа эвөөш. Оон-биле чергелештир Хоу-Аксини кобальт комбинатында партия организациаларын болгаш суур Советин СЭКП-нин Кызыл хооромунга болгаш хооромоке чажыр-тыры чогулгалы болуп турар.

Мындыг эскерилелерин болгаш дугайынын түндөлдө куду ажал-агынын удурун дыка быжыгар, бо болза районнарын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажалын улам тодарай удурун аргалын бээр. Оон-биле кады партия органын улетпур бугурулгаларын, туду болгаш транспорт организациаларын ажалын улуг кичөөгөй-биле хандыраалын, ажалы чоннарга по-лит-масын ажалларын экижидер-нин болгаш калпарын улам шың-гылап алырын, партия болгаш совет органынын шиптирлерин күүсүдүргө контроль аңи орга-низациаларын аргалын адырлар.

Пленумун шиптирлерин амыды-ралга ботталдырып бистин чурту-вуска коммунизмин тургузырын өндүр чазай программанын ботта-дырынын дүргелеринге дуулаар. Идиң болганда Пленумун мате-риалдарын бугу ажалы чоннарын шиптирлерин амыдыралга ботта-дыр дээш бугу улушчу демисел бодуну тургузун тодарай ады-ры ажалын, колхозу болгаш алаан-чазакты бугурулаа дуулаар тө-лөдө. СЭКП ТК-ның ноябрь Плену-мун материалын бугу талашы-биле тайылбырлаарында, пропаган-да-ларын чугула сорула партия ор-ганизациаларын, коммунист бур-гузун мурунда ам уде чок. Плену-мун материалын тайылбырла-вымын, ажалчыларын болгаш колхозчуларын куш-ажалын бугуручулугу бедиринин орукта-ры болгаш ажалын тыварын че-дир алыры биле чугула. Ол сору-ла-биле партия организациалары улетпур болгаш куду ажал-агы бугурулгаларында бистин чедиңиңи-нерини тодарай болгаш бугуру-лган-биле илердир, ажалчыларын болгаш колхозчуларын кичөөгөй бол-гаш бугурулганын чидыраагыч болгаш бугурулганын тодарай оннаалгаларын күүсүдүргө ула-дыр ужурут.

Идиң Байр-оол партия, проф-инел организациаларын тоон көрбөс болгаш алаан черинин ажал-хер-гелеш шың эвес чүдүлгелер чар-гылаа чоруктары көргүзүп турган. Республиканын төлөвилер организа-цияларын талашында тудулаа-нын төлөвилелерин, төлөвиле-смет документтерин санаалар азы катал эде кылыр болган азы артык ажал-хергелеш чамдылаа чоруктары кы-лып тыварын ол база шүтүмчүлөс.

Тыва туду трезиниң туду уча-стырларыда коммунист кыш-ажа-лын 12 бигалалар ажаллап турар болгаш хей чылдаада улуш ажал-агы бекли көрүлгелерин чедип ап ту-рар муралары кижилерин ол орга-низациа партия комитетиниң сек-ретары эш М. Емельянце санал-га чугаалаан.

Тыва-туду трези 68 хуу, он иштинде чурталга тудурун планын чүдө 22 хуу күүсеткен болгаш туду ажалында партияны контроль ол мичил чугаалаа. Бо чылдын ала-газ ажаллаага кирбөөн тудулаа чыл төңүлүштө дүжүл дээш хөмчөлөрүн ап тыва. Оон-биле 1963 чылда туду ажалын эде организациа, бо чылгаааылаа дээр ажаллаагынын аргалын бар.

(Улаңчызы ийги арында).

«Тыва даг-дугу тудурун» комбинатында бетонщиктерин Калдар-оол Кужугет баштаан бригады СЭКП ТК-ның ноябрь Пленумун шип-тирлерин улам сору кыргн ажаллап турар. Моон мурунда бригада ай планын үргүлчү ажыр күүседиңи келген. Ам бригаданын кежигүчери доозун арыдырарын көргүзүп турдула турарлар.

Чурукта: бригаданын кежигүчери Ч. Монгуш, Д. Саа, М. Эргек-оол, К. Кужугет, Т. Ооржак, Ч. Кужугет, Ш. Данзын, А. Ооржак, К. Саа, К. Монгуш, К. Сегелмей, Ч. Саа, Б. Монгуш.

Фото В. Лутковту.

Партияның Тыва область комитетинин IV пленуму

турган болза, районийн планы биед үеэ хөддир долдур хүүсэттийн болуруу аргаа бар турган. Ам ол районийн болгаш өске-даа районийн партиа, совет, ажил-агыг бууду-тукчулары болза анчмыары тайга-дарже улам-на калбаа-биле аткары-рын организаастаары чуулга болур ту-раа.

турган болза, районийн планы бол
үгс чадир долдур хүүсэттийн бол
лурууны аргазы бар турган. Ам ол
районийн болгаш өске-даа районийн-
рийн партиа, совет, ажла-агый бууд-
тукчулары болза анчмыарны тайга-
дарже улам-на калбаа-биле аткари-
рын организаастаары чугулда бууду-
раа.

